

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 20.5.2020 г.
COM(2020) 549 final

SENSITIVE* : *Limited to Cabinets*
UNTIL ADOPTION

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

Латвия

Доклад, изготвен в съответствие с член 126, параграф 3 от Договора за
функционирането на Европейския съюз

* Distribution only on a 'Need to know' basis - Do not read or carry openly in public places. Must be stored securely and encrypted in storage and transmission. Destroy copies by shredding or secure deletion. Full handling instructions <https://europa.eu/db43PX>

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

Латвия

Доклад, изготвен в съответствие с член 126, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз

1. ВЪВЕДЕНИЕ

На 20 март 2020 г. Комисията прие Съобщение относно активирането на общата клауза за дерогация, предвидена в Пакта за стабилност и растеж. Както е посочено в член 5, параграф 1, член 6, параграф 3, член 9, параграф 1 и член 10, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 1466/97 и член 3, параграф 5 и член 5, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1467/97, клаузата улеснява координирането на бюджетните политики в период на сериозен икономически спад. В своето съобщение Комисията излага пред Съвета становището си, че предвид очаквания сериозен икономически спад вследствие на разпространението на COVID-19 настоящите условия позволяват активирането на клаузата. На 23 март 2020 г. министрите на финансите на държавите членки се съгласиха с оценката на Комисията. Активирането на общата клауза за дерогация позволява временно отклонение от плана за корекции за постигане на средносрочната бюджетна цел, при условие че с това не се излага на риск фискалната устойчивост в средносрочен план. Във връзка с корективните мерки на Пакта за стабилност и растеж Съветът може също така да реши, по препоръка на Комисията, да приеме промяна във фискалната траектория. Общата клауза за дерогация не спира прилагането на процедурите, предвидени в Пакта за стабилност и растеж. Тя позволява на държавите членки да се отклонят от бюджетните задължения, които обичайно се прилагат, като същевременно дава възможност на Комисията и на Съвета да предприемат необходимите мерки за координиране на политиката в рамките на Пакта.

Данните, които бяха предоставени от латвийските органи на 31 март 2020 г. и впоследствие потвърдени от Евростат¹, показват, че дефицитът по консолидирания държавен бюджет в Латвия е достигнал 0,2 % от БВП през 2019 г., а брутният консолидиран държавен дълг е възлизал на 36,9 % от БВП. Според програмата за конвергенция за 2020 г. Латвия предвижда дефицит от 9,4 % от БВП през 2020 г. и дълг в размер на 51,7 % от БВП.

Планираният дефицит за 2020 г. предоставя *prima facie* доказателство за наличието на прекомерен дефицит, както е определен в Пакта за стабилност и растеж.

Поради това в този контекст Комисията изготви настоящия доклад, в който се анализира спазването от страна на Латвия на заложените в Договора критерии за дефицита и за дълга. Критерият за дълга може да се счита за изпълнен, тъй като съотношението на дълга към БВП е под референтната стойност по Договора от 60 % от БВП. В него се отчитат всички действащи фактори и се обръща необходимото внимание на голямото икономическо сътресение, свързано с пандемията от COVID-19.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>

Таблица 1. Дефицит по консолидирания държавен бюджет и консолидиран държавен дълг (% от БВП)

		2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г. COM	2021 г. COM
Критерий за дефицита	Салдо по консолидирания държавен бюджет	0,2	-0,8	-0,8	-0,2	-7,3	-4,5
Критерий за дълга	Брутен консолидиран държавен дълг	40,9	39,3	37,2	36,9	43,1	43,7

Източник: Евростат, Прогноза на Комисията от пролетта на 2020 г.

2. КРИТЕРИЙ ЗА ДЕФИЦИТА

Въз основа на програмата за стабилност за 2020 г. се планира дефицитът по консолидирания държавен бюджет на Латвия да достигне 9,4 % от БВП през 2020 г., превишавайки референтната стойност по Договора от 3 % от БВП.

Планираното превишение на референтната стойност през 2020 г. е изключение, тъй като се дължи на сериозен икономически спад. Като се има предвид въздействието на пандемията от COVID-19, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2020 г. се предвижда реалният БВП да се свие с 7,0 % през 2020 г.

Въз основа на прогнозата на Комисията от пролетта на 2020 г. планираното превишение на референтната стойност от Договора не е временно. В нея се предвижда дефицитът да остане над 3 % от БВП през 2021 г.

В обобщение размерът на планирания дефицит за 2020 г. остава по-висок от референтната стойност по Договора от 3 % от БВП и не е близък до нея. Планираното превишение се счита за изключение, но не за временно отклонение, както е определено в Договора и в Пакта за стабилност и растеж. Следователно анализът показва, че *prima facie* критерият за дефицита, както е определено в Договора и в Регламент (ЕО) № 1467/97, не е изпълнен.

3. ДЕЙСТВАЩИ ФАКТОРИ

Съгласно член 126, параграф 3 от Договора, ако държава членка не изпълнява изискванията по единия или по двата критерия, Комисията трябва да изготви доклад. Докладът също трябва да вземе предвид дали бюджетният дефицит надвишава държавните инвестиционни разходи, както и всички останали действащи фактори, включително средносрочното икономическо и бюджетно състояние на държавата членка.

Тези фактори са изяснени допълнително в член 2, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 1467/97, който предвижда, че се отчитат надлежно всички други фактори, които според съответната държава членка са от значение за цялостната оценка на спазването на критериите за дефицита и за дълга и които държавата членка е представила на Съвета и на Комисията.

В настоящата ситуация основен допълнителен фактор, който трябва да се вземе под внимание по отношение на 2020 г., е икономическото въздействие на пандемията от

COVID-19, която се отразява в значителна степен на състоянието на бюджета и води до твърде несигурни перспективи. Пандемията също така доведе до активирането на общата клауза за дерогация.

3.1 Пандемията от COVID-19

Пандемията от COVID-19 предизвика сериозно икономическо сътресение, което оказва значително отрицателно въздействие върху целия Европейски съюз. Последиците за растежа на БВП ще зависят от продължителността както на пандемията, така и на мерките, които се предприемат от националните органи и на европейско и световно равнище, за да се забави нейното разпространение, да се защити производственият капацитет и да се подкрепи съвкупното търсене. Държавите вече приеха или са в процес на приемане на бюджетни мерки за увеличаване на капацитета на здравните системи и за облекчаване на положението на засегнатите в особена степен лица и сектори. Бяха приети и съществени мерки за подкрепа за ликвидност и други гаранции. При условие че се предостави по-подробна информация, компетентните статистически органи трябва да проучат дали те водят до незабавно въздействие върху салдото по консолидирания държавен бюджет или не. Заедно със спада на икономическата дейност тези мерки ще допринесат за значително повишаване на държавния дефицит и държавния дълг.

3.2 Състояние на икономиката в средносрочен план

Реалният БВП на Латвия е нараснал с 2,2 % през 2019 г. благодарение на стабилното частно потребление, но при забавяне на инвестициите и на растежа на износа. Въз основа на прогнозата на Комисията от пролетта на 2020 г. се очаква реалният БВП да намалее с 7 % през 2020 г. заради избухването на епидемията от COVID-19 и свързаните с това ограничителни мерки. Очаква се, че инвестициите и износът да пострадат най-много на фона на затварянето на граници и на намаляващото външно търсене, а потреблението да се понижи в по-малка степен, отколкото в други държави членки. Резкият спад в БВП е смекчаващ фактор, когато се преценява спазването от страна на Латвия на критериите за дефицит през 2020 г.

Макроикономическите прогнози са много несигурни, тъй като въздействието на пандемията от COVID-19 ще зависи от продължителността и стриктността на ограничителните мерки. Пандемията може да се задълбочи и да продължи по-дълго, отколкото се предполагаше, което изисква по-строги и по-трайни ограничителни мерки. Няма ограничения по отношение на предлагането в производството и строителството. В резултат на това тези сектори могат да се окажат по-устойчиви от предвиденото, ако търсенето се възстанови. Въпреки това възстановяването на Съюза може да не бъде толкова солидно, както е прогнозирано, и следователно може да доведе до по-бавно възстановяване в Латвия.

3.3 Състояние на бюджета в средносрочен план

През 2019 г. въз основа на данните за изпълнението и прогнозата на Комисията от пролетта на 2020 г. структурният дефицит на Латвия от 1,7 % от БВП се оценява като близък до средносрочната бюджетна цел от -1,0 % от БВП, като се вземе предвид допуснатото отклонение, свързано с реформата на здравеопазването в размер на 0,5 %

от БВП, което показва, че е налице спазване на изискванията на Пакта за стабилност и растеж.

В програмата за стабилност се предвижда през 2020 г. държавният дефицит да се влоши до 9,4 %. Очаква се икономическият спад да доведе до намаляване на държавните данъчни и неданъчни приходи с около 5 % от БВП. Нарастването на броя на безработните и по-голямото търсене на отпуск по болест и на социално подпомагане се очаква да е в размер на около 1 % от БВП. Освен това се очаква мерките за подкрепа на предприятията и домакинствата да доведат до увеличаване на бюджетния дефицит с 3 % от БВП през 2020 г. Мерките за реакция при кризи включват възможности за отлагане на данъци до три години, подкрепата за доходите за работниците при спряно производство и за безработните, както и мерки за подкрепа за ликвидност и за подпомагане по сектори. Повечето от мерките за стимулиране се очаква да приключат през 2021 г.

Въз основа на прогнозата на Комисията от пролетта се очаква бюджетният дефицит да достигне 7,3 % от БВП през 2020 г. Това предполага подобен ефект от мерките за стимулиране като този, посочен в програмата за стабилност, но през 2020 г. спадът в заетостта се очаква да бъде по-нисък, както и да бъдат по-ниски автоматичните стабилизатори от разходната страна. Различията в макроикономическите и фискалните прогнози отразяват високата степен на несигурност, свързана с тях.

3.4 Други фактори, изтъкнати от държавата членка

На 15 май 2020 г. латвийските органи изпратиха писмо със действащите фактори в съответствие с разпоредбите в член 2, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 1467/97. Анализът, представен в предходните раздели, вече обхваща в голяма степен основните фактори, изложени от органите. По-специално, превишението на бюджетния дефицит над референтната стойност по Договора се дължи изключително на въздействието на породената от COVID-19 криза.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Съгласно програмата за стабилност е планирано номиналният дефицит по консолидирания държавен бюджет на Латвия през 2020 г. да нарасне до 9,4 % от БВП, т.е. да бъде по-висок от референтната стойност по Договора от 3 % от БВП и не близък до нея. Планираното превишение на референтната стойност се счита за изключение, но не и за временно отклонение.

В съответствие с Договора и с Пакта за стабилност и растеж в настоящия доклад бяха разгледани също така и действащите фактори.

Като цяло, тъй като планираният дефицит е доста над 3 % от БВП превишението не е временно и като се вземат предвид всички действащи фактори, анализът показва, че критерият за дефицит, определен в Договора и в Регламент (ЕО) № 1467/1997, не е изпълнен.